

módszertan



A Veresegyházi Városi Múzeum
A szerző jóvoltából

VARGA KÁLMÁN
A HELYI ÉRDEK EREJE
ÚJ KISMÚZEUM VERESEGYHÁZON

Veresegyház, a fővárostól huszonöt kilométerre fekvő, Pest megyei kisváros története az első okleveles említéséig, 1375-ig vezethető vissza. Az utóbbi évtizedek egyik legdinamikusabban fejlődő és vonzó települése: a várossá válás (1999) óta az ide költöző és letelepedő fiatal családok révén lakossága megduplázódott, jelenleg tizennyolcezer lelket számlál. A lakók negyede tizennyolc év alatti fiatal és gyerek, az átlag életkor nem éri el a negyven évet. A hazai városok fejlettségi rangsorában az ötödik, erős ipari-gazdasági háttérrel és színes kulturális élettel.

Veresegyházon az elmúlt évtizedekben többször felvetődött már egy helyi múzeum alapításának ötlete. Először 1975-ben, amikor a községi tanács anyagi támogatásával a Magyar Nemzeti Múzeum folytatott a település területén szép eredményekkel járó ásatásokat, s a leletanyag elhelyezésének kérdése is felvetődött. (Az ásatások 1988-ig évről évre folytatódtak, napirenden tartva a gondolatot.) Ezzel függött össze egy helytörténeti kiállítás rendezése az úgynevezett Luttor-féle házban (Fő út 58.), amely 1980 és 1989 között volt megtekinthető. Az „egytermes” tárlat az őskortól a 20. századig vonultatta fel a régészeti leleteket és a település múltjának jellemző, bár meglehetősen gyér emlékanyagát. Akkor úgy tűnt, ez a kiállítás lehet a magja egy létesítendő múzeumnak, de az elképzelések szűkebb eredménye végül is a Láng-házban (Fő út 95.) 1990-ben kialakított tájház lett. Az épület két szobája részben az önkormányzat által vásárolt, részben a lakók felajánlásai során gyűjtött berendezésével idézte fel a 20. század elejének helyi paraszti életmódját. A tájház lett a helyszíne a település hagyományaiból merítő időszakos kiállításoknak is.

A múzeumalapítási szándék 1995-ben érlelődött meg annyira, hogy egy koncepcionális tervet megszülessen. Az intézmény a tájház kibővítésével jött volna létre „Fáy András Múzeum és Levéltár” néven, a klasszikus szakmai tagozódás és működési mechanizmus elvei szerint. Az elképzelés azonban – elsősorban anyagi gondok miatt – meghiúsult, majd hosszú időre le is került a napirendről. Csaknem húsz évet kellett várni, hogy az időközben megerősödő település kulturális életében realitássá váljon egy hosszabb távú múzeumalapítási program. A munka két irányban indult el. Az egyik irány egy nagyszabású, a város fiatalságára és a turizmusra alapozott elképzelés, az évente kétszázezer látogatót vonzó Medvefarm melletti területre álmodott Csiribiri Játék- és Gyerekmúzeum,

a Magyar Nemzeti Múzeum folytatott a település területén szép eredményekkel járó ásatásokat, s a leletanyag elhelyezésének kérdése is felvetődött

az elképzelések szűkebb eredménye végül is a Láng-házban (Fő út 95.) 1990-ben kialakított tájház lett

csaknem húsz évet kellett várni, hogy az időközben megerősödő település kulturális életében realitássá váljon egy hosszabb távú múzeumalapítási program

a helytörténet
legerősebb tárgyi
kollekcióját
a néprajzi anyag
adta

amelynek szakmai koncepcióját már 2014-ben, építészeti programtervét a Budapesti Műszaki Egyetem Középülettervezési Tanszékével együttműködve 2016 decemberében mutatták be. Az elkészült anyagok immár alkalmasak arra, hogy a tervezet projektté formálódjon és a megvalósítás – saját erőből, valamint céltámogatások esélyes elnyerésével – megindítható és ütemezhető legyen.

¶ A másik irányt a mindennapok szabták meg: rendezni kellett az évtizedek alatt felhalmozódott helytörténeti emlékanyagot, és megfelelő helyet kellett találni az elhelyezésére. A helytörténet legerősebb tárgyi kollekcióját a néprajzi anyag adta, amelynek szakszerű, múzeumi előírásoknak megfelelő, eleve válogatott tárgyakra kiterjedő nyilvántartása 2015–2016-ban történt meg a Debreceni Egyetem néprajz szakos hallgatóinak szakmai gyakorlatai keretében. A munkával párhuzamosan folyt az archív fotóanyag nyilvántartásba vétele, digitalizálása és beazonosítása. Nyilvántartásba került a számszerűleg kevesebb egyéb muzeális értékű anyag (történeti, művészeti, dokumentum stb.), és bekerültek a felmérésbe a különböző közgyűjteményekben őrzött régészeti leletek és a parókiákon lévő egyházművészeti emlékek is.

¶ 2016 végére a város saját forrásból értékelvűen helyreállította a helytörténeti gyűjtemény végleges elhelyezésére és bemutatására szolgáló, Szentlélek tér 5. szám alatti, önkormányzati tulajdonban lévő épületet. A középkori alapokon nyugvó, egykori polgári lakóház a történeti településközpontban, a szintén középkori eredetű, barokk stílusban újraépített műemlék templom szomszédságában áll. Több mint kétszázötven négyzetméter hasznos alapterülettel, feldolgozó-, kiállító-, közösségi és kiszolgálóhelyiségekkel, valamint szabadtéri rendezvények lebonyolítására alkalmas nagy kerttel rendelkezik. Elhelyezkedésénél fogva innen lesz működtethető az öregtemplomban kialakításra kerülő, várhatóan 2018-ban megnyíló egyházművészeti kiállítótér.

¶ A szakmai szempontok, vagyis Veresegyház város múltja, a meglévő és ismert településtörténeti emlékanyag, valamint a célzottan muzeális értékek gondozására felújított épület „közérdekű muzeális gyűjtemény” besorolású muzeális intézmény alapítását tette indokolttá. Ehhez adott a szervezeti és pénzügyi háttér is: az intézmény működtetését Veresegyház Önkormányzata a Váci Mihály Művelődési Ház szervezeti keretén belül vállalta, és az ehhez szükséges személyi és tárgyi feltételeket biztosította.

Az elkészült anyagok immár alkalmasak arra, hogy a tervezet projektté formálódjon és a megvalósítás – saját erőből, valamint céltámogatások esélyes elnyerésével – megindítható és ütemezhető legyen.

a település jelenleg éli a dinamikus városfejlődés időszakát, a gyűjtendő, feldolgozandó és bemutatandó emléktárgyak időhatárát napjainkig érdemes kitolni

¶ A „közérdekű muzeális gyűjtemény” gyűjtőkörét Veresegyház város közigazgatási határai jelölik ki. Abból kiindulva, hogy a település jelenleg éli a dinamikus városfejlődés időszakát, a gyűjtendő, feldolgozandó és bemutatandó emléktárgyak időhatárát napjainkig érdemes kitolni, fokozatosan bevezetve a szakgyűjteményi rendezés szempontjait is. A muzeológiában hagyományos felosztást követve és egyúttal a lokalitást is figyelembe véve az intézmény gyűjteményei távlatilag az alábbiak lehetnek:

- **Történeti tárgyi gyűjtemény:** Mivel a régészeti és néprajzi kollektívák önálló szakgyűjteménybe kerülnek, a történeti tárgykultúra emlékeinek gyűjtésében a 19–20. századra és napjainkra érdemes koncentrálni.
- **Néprajzi emlékek:** A település hagyományos életmódjára, a népi építkezésre, a településnéprajzra, a népi gazdálkodásra és kézművességre, a népviseletre, a szövő- és hímző kultúrára stb. jellemző gyűjtemény gerincét a már önkormányzati tulajdonban lévő anyag adja.
- **Játékgyűjtemény:** A jövőben megvalósuló „Csiribiri Játék- és Gyerekmúzeum” profiljába illő felnőtt- és gyerekjátékok gyűjteménye, kiegészülve a gyermekéletmód tárgyi emlékeivel.
- **Fotóarchívum:** A fotógyűjtemények meglehetősen széles spektrumúak (archív fotók, üvegdiák, diaposzítívek, képi információkkal bíró képeslapok stb.), tulajdonképpen ide sorolhatjuk ma már a mozgóképeket és a video- és DVD-felvételeket is. Ma, amikor a vizuális információk készítése és használata korlátlanul és tömegessé vált, a gyarapítás erős válogatással történik.
- **Építészeti gyűjtemény:** Veresegyház kiépülése jelenünkben zajlik, s a jövő számára ennek az építészeti kultúrának a produktumai fogják alkotni a „történeti város”-t. Ez indokolja, hogy anyagait külön szakgyűjteménybe rendezzük, mert kötelező megőriznünk mindazt, ami e vonatkozásban fontos kortörténeti dokumentum: tervrajzokat, ábrázolásokat, látványterveket, az építések dokumentumait és a megrendelőket, az építésszek, valamint a kivitelezők adatait.
- **Levéltári anyag (dokumentumgyűjtemény):** A településsel kapcsolatos írásos emlékek, nyomtatványok és egyéb dokumentumok, de ide soroljuk a kisebb irathagyatékot és személyi irattárakat is. Rendezőelvéit a levéltári szisztéma szerint szükséges kialakítani.
- **„Személyes történelem” gyűjtemény:** A mobilizációból adódóan korunk jelensége, hogy a lokális történelem egyre inkább feloldódik, és átlép egy-egy település vagy régió határait. Az emlékezet, a személyes történelem keretében elsősorban a család válik, miközben éppen a családtörténeti emléktárgyak vannak kitéve legjobban a pusztulásnak. A jövő nemzedékei – Veresegyházon éppen a betelepülők utódai – szempontjából tehát nem érdektelen kialakítani egy a helyiek

az emlékezet, a személyes történelem keretében elsősorban a család válik, miközben éppen a családtörténeti emléktárgyak vannak kitéve legjobban a pusztulásnak

A helytörténet és a művészeti élet lokális információs bázisa jött létre, és az intézményesülésből fakadóan kialakulhatnak a szakmai kapcsolatok és más közgyűjteményekkel való együttműködések

által folyamatosan gazdagított és önálló családtörténeti archívumot (családtörténeti relikviák, iratok, fotók, személyes emlékek), melynek értékei számos formában hasznosíthatók.

- *„Régi” művészeti anyag:* A korábbi település és lakóinak ábrázolásai (metszetek, könyvillusztrációk, arcképek stb.), ideértve minden olyan képi forrást is, mely a településről érdemi információt hordoz (például térképrészletek). A szakgyűjtemény időhatárát – nem kőbe vésvé – a 20. század közepe táján húzhatjuk meg.
- *Kortárs művészeti gyűjtemény:* Helyben élt és élő alkotók művei. Ebbe a körbe tartoznak a köz- és szabadtéri művek, a belső terekbe készült képzőművészeti alkotások (beépített épületdíszek, mozaikok stb.), és ide soroljuk az iparművészeti munkákat, valamint a modern technikákat felhasználó irányzatok műveit is (performance-dokumentációk, animációk stb.).
- *Segédgyűjtemények:* Ezek legfontosabb eleme az *adattár*, amely a főtevékenységhez – különösen a gyűjteményekhez – kapcsolódó, témaorientált és integrált, az adatokat történetiségükben tároló adatrendszer. Fő célja a gyűjteményi anyag „sorsának” feltárása/követése és az adatokból történő hatékony információkinyerés biztosítása. Ide soroljuk a különböző *szemléltető anyagok* (másolatok, makettek, modellek, rekonstrukciók) csoportjait és a helytörténetre specializálódott *múzeumi könyvtárat* is.

¶ Az utóbbi évtizedekben a település általános fejlődésén belül a kulturális életet is a sokszínűség és a gazdagodás jellemezte. Ennek részeként fordult a figyelem a kulturális tárgyi örökség, a helytörténeti vonatkozású muzeális értékek felé, majd felerősödve jutott el a tudatos megőrzés és gondozás szintjére. A távlati, nagyszabású múzeumalapítási tervek első elemeként létrejött kismúzeum jelentős lépés, hogy a várostörténet dokumentum-, képi- és tárgyi anyagának megőrzése – sőt tervszerű gyarapítása – és tudományos feldolgozása, hozzáférhetősége garantált legyen. A helytörténet és a művészeti élet lokális információs bázisa jött létre, és az intézményesülésből fakadóan kialakulhatnak a szakmai kapcsolatok és más közgyűjteményekkel való együttműködések. A múzeumalapítás így minőségi előrelépést mutat, jelezve a város elkötelezettségét múltbéli értékeinek megtartásában, hagyományainak ápolásában és a közösségi identitás erősítésében.

a távlati,
nagyszabású
múzeumalapítási
tervek első
elemeként létrejött
kismúzeum
jelentős lépés

RIPPL-RÓNAI NŐALAKJAI

Rippl-Rónai József évekig Párizsban élt és dolgozott, ekkor kezdte el megfesteni elegáns, kecses, hosszú ruhát viselő nőalakjait. Ezeket a nőket a festő mozgásban ábrázolta, de a környezetükre kevés hangsúlyt fektetett. A testtartás mellett még egy dolog közös Rippl-Rónai nőalakjaiban: mindig tartanak valamit a kezükben.

Figyeld meg a nők testtartását és próbáld meg kitalálni, hogy mit csinálnak éppen! Rajzold be a kezükbe a szerinted hiányzó tárgyakat!



Barangolj velünk!

Tégy egy vidám látogatást a múzeumban és ismerd meg játszva, alkotás közben a Magyar Nemzeti Galéria legnépszerűbb műalkotásait és művészeti stílusait.

Várunk!

A foglalkoztató- és színezőkönyvet keresd a Magyar Nemzeti Galéria shop-jában és webshopjában.

shop.szepmuveszeti.hu

A somorjai zsinagóga (At Home Gallery)
Martin Marenčin

